

Tamminiemen englantilaistyylinen maisemapuisto Kävelykierroksen verran barokkia

Tamminiemen puistossa sijaitsevat empirehuvilat - Villa Brädgården ja Villa Björkstén jotka rakennutti aikoinaan Loviisan varakkain kauppias, laivanvarustaja, sahanomistaja ja valtiopäivämies konsuli Karl Alfred Johan Björkstén s. 20.10.1829 - k. 4.1.1896.

Villa Brädgården / Villa Björkstén / Villa Tammi - Tamminiemen puistossa

1800-luvun jälkipuoliskolla niin Loviisassa kuin muuallakin oli havaittavissa halu päästä pois kaupungin keskustasta ja asettua asumaan sen laitamille luonnon keskelle.

Uranoortajana toimi Loviisan merkittävin porvari, konsuli Alfred Björkstén vuoden 1870 tienoilla. Björksténin kauppahuoneella oli vanhastaan ollut lautatarha hieman Tullisillasta etelään. Konsuli rakensi sinne Villa Brädgården nimisen huvilan, jonka kaksi huvilaa hyvin hoidettuine puistoineen siirtyi konsulin 1896 tapahtuneen kuoleman jälkeen Villabolaget Ekudden Ab:lle. Tamminiemen alue oli Walter Björksténin omistuksessa 1917 alkaen jolloin hän nimesi suuren keltaisen huvilan Villa Björksténiksi. Sen vierellä on Villa Tammi joka on entinen ulkorakennus mihin on 1900-luvun

lopulla tehty 3 kappaletta hotellihuoneita.

Suuren koristeputarhan ansiosta huvila puistoinen muistuttaa herraskartanoa.

Tamminiemen englantilaistyylinen maisemapuisto

Alun perin Villa Brädgårdenin 1800-luvulta peräisin olevasta englantilaistyylisestä maisemapuistosta on vielä nähtävissä sen vanhoja alkuperäisiä rakenteita mm. painautuma joka on ollut kapea merenlahti mikä on ulottunut puistoon lähelle Villa Björksténia ja Villa Tammea joka on entinen ulkorakennus mihin on 1900-luvun lopulla tehty 3 kappaletta hotellihuoneita. Lahdessa on ollut oma saari mihin on kulkenut kaarisilta sekä toinen silta mistä on päässyt lahden yli puiston ”tammimetsän” huvimajaan. Suuren tammien luoma tunnelmallinen varjoisuus on osa pittoreskin puiston valon ja varjon leikkiä.

Villa Björksténin edustalta merenrantaan ulottuva akselisommitelma on keskeinen elementti ”barokkimaista” muotoputarha. Kolme poikittaisakselia leikkaa pääakseliin jonka pituus on noin 150 metriä. Kaksi poikittaisakselista sijaitsee pääakselin päissä ja kolmas pisin niistä sijaitsee keskivaiheilla.

Putarhan pääakseli alkoi ruusutarhalla Villa Björksténin edustalta, jossa on ollut symmetriset ruusuistutukset päarakennuksen pituussuunnassa. Akselisommitelman alussa ruusujen jälkeen on hiekkakäytävien reunustama nurmikkoaukio rannan suuntaan. Aiemmin pääakselinsuuntaisia käytäviä on reunustanut runkosyreenirivit ja kartiotammet, jotka nurmikkoaukion lopussa yhdistyvät kiviadanteiden välistä kulkevaksi keskiakseliksi. Nurmikkoaukion molemmilla laidoilla on ollut oleskelupatit joita on kiertänyt puolikaarenmuotoiset kaiteet. Kummankin niistä edustalla on muotoon leikatut lehmukset. Pääakseli jatkuu perennaistutusten rajaamana, geometrisiksi leikattujen kuusiaitojen välissä päätyen rannalle, jonka taustalla avautuu näköala suoraan merelle. Pääakseli päätteenä on nelionmuotoinen aukio minkä keskellä on ollut kahdeksankulmainen perennapenkki. Aukion suorilla sivuilla on kaikilla ollut aikoinaan puistonpenkit.

Sommitelman keskellä sijaitsevassa poikkijanteessa kasvaa lehmuksia, vaahteroita, tammia harvinainen punatammi. Vaahterat ja tammet ohjaavat siirtymisen symmetrisestä muotoputarhasta vapaamuotoiseen maisemapuistoon.

Pääakselin vasemmanpuoleiselta etelärannalta

löytyy graniittikivistä tehty uima-allas ja sen vierellä olleen upean terassilla varustetun empire-uimatalon perustuskivet ovat vielä jäljellä.

Villa Björkstenin länsipuolelta Villa Tammen päädyistä voi havaita vanhan polun joka kiertää koko lounaisreunan puistoa. Polunvieressä on osittain näkyvissä myös luonnonkivistä tehty matala aita jonka ulkopuolella puistoa alempana on kauniiden valkorunkoisten koivujen metsikkö. Kiviaidan reunalla on kasvanut saniaisia ja Siperian-hernepensaita. Kauimpina päärekennuksesta olevat kujanteet polveilevat loivasti kaartuvina maaston muotojen mukaisesti. Niissä on vielä useampia lajeja kuin muissa kujanteissa: saarnia vaahteroita, lehmuksia ja koivuja.

Maisemapuistossa on keskivaiheilla pitkittäisuuntainen polku joka kaartuu vanhan merenlahden reunaan. Sieltä löytyvät jasmike-ryhmä, harvinaiset pähkinäpensaat. Tämän polun keskivaiheilla vanhan merenlahden yli lähtee pähkinäpensaiden jälkeen kahden saarnipuun välistä jasmikkeiden reunustama laatoitettu lyhyt kujanne jonka päästä löytyy vanhan huvimajan graniittikivijalka puiston ”tammimetsän” puolelta.

Villiruusu on myös jostain ilmestynyt ”rannalle” polun reunaan. Kujanteen muunnelma - yhdeltä puolelta tervaleppäriin rajaama kuja kulkee vanhan lahden reunaan. Toisella puolella polkua olevalta ”kukkulalta” löytyvät ikivanhat kirsikkapuut jotka vieläkin kukkivat keväisin niiden vieressä on sijainnut vanha lipputango.

Huvilakulttuuri yleistyi 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa. Huviloiden yhteyteen perus-

tettiin usein monipuolisia puutarhoja koriste- ja hyötytarhoineen.

Puutarhakulttuuri ja sen myötä tuli tapa istuttaa myös kujanne tulotien varrelle. Tamminiemen tulotien kujanteen kohti Villa Björksteniä muodostaa vanhat männytt.

Puutarhoissa havupuiden suosio kasvoi 1800-luvun loppupuolella. Tämän voi havaita myös Tamminiemen puistossa. Sisääntulo kujanteen lähetyillä on sembramäntyjä ja itäpuolella akselisommitelmaa lähellä rantaa löytyy lehtikuusiryhmä.

Rannassa laiturin oikealla puolella oleva hiekkaranta on muodostunut laivojen mukanaan tuomasta parlastihiekasta eli painolastihiekasta.

Puisto ei ole syntynyt yhdellä kertaa vaan vuosikymmenien aikana. Ensimmäiset puut ovat jo ehkä 1700 luvulta. Se mikä puistossa on alkupe räisen maisemapuiston rakenteita ja mikä myöhemmältä ajalta toivottavasti selviää vanhoista arkistoista, suunnitelmista ja valokuvista.

Puutarha-arkkitehti Paul Olsson laati vuonna 1920 puistosuunnitelman vanhan maisemapuiston päälle. Olssonin suunnitelmassa puistoon mahtuivat miltei kaikki aikakauden puutarhataiteen tyyppilliset elementit: ruusutarha, leikatut pensasaidat, akselisommitelma suorine hiekkakäytävineen, runsaat perennaistutukset, kivikko-puutarha sekä geometrisen puutarhan ympärillä vapaamuotoiset puistoalueet ja hyötypuutarha.

KUJANNE

Barokin puutarhojen pitkä suorat akselit jot-

ka johtavat katseen horisonttia kohti, syntyivät osaksi kujanteiden avulla. Kujanne on puurivien reunustama tie. Vanha kujanne näkyy kauas. Se oli yleensä merkki vauraudesta ja pitkistä rakennus- ja puutarha perinteestä. Kujanne on vanhimpia puutarhataiteesta käytettyjä aiheita. Puulajit, linjaus, pituus ja puurivien määrä vaihtelevat tyylikausien ja omistajan varallisuuden mukaan. Perusmuoto on sama kulkuväylä puurivien välissä.

Kujanteen leveys ja pituus, puulaji ja puiden välinen istutusetsäisyys vaikuttavat kujanteen luomaan tilavaikutelmaan ja tunnelmaan. Koivukujanne on kevyt ja läpinäkyvä, lehmuskujanne täsmällinen ja juhlava. Kujanteita on käytetty myös puiston muodon luomisessa ja tilojen jäsentämisessä. Myös puiston sisäiset sivupolut on osittain istutettu kujanteiksi.

PUULAJIT

Lehmus on kartanopuistojen, ruukkien ja huviloiden päärakennusten lähellä olevien kujanteiden tärkein puulaji. 1800-luvun alussa käytettiin enimmäkseen kotimaista metsälehmusta, satunnaisesti myös isolehtilehmusta sekä puistolehmusta.

Puistolehmus yleistyi vähitellen ja nykyään se on eniten Suomessa käytetty lehmuslaji. 1800-luvun loppupuolella havupuiden suosio puutarhoissa kasvoi, varsinkin pihtojen, lehtikuusten ja sembramäntytjen, mutta niitä käytettiin melko harvoin kujanteena. Kaikista näistä ja myös tavallisesta männystä syntyy erittäin kaunis ja näyttävä kujanne.

